

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

На пошану професора, ректора Руслана
Постоловського

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету

Випуск 21

Рівне – 2011

УДК 94+94 (477)
ББК 63.3(0)
А-437

Рецензенти:

Віднянський Степан – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу всесвітньої історії і міжнародних відносин Інституту історії України НАН України
Макар Юрій – професор, доктор історичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне)

Члени редколегії:

Жилок Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острогож

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стокосос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ)

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (м. Рівне)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 21. – Рівне: О.Зень, 2011. – 781с.

ISBN 978-617-601-015-9

УДК 94+94(477)
ББК 63.3(0)

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 11 від 24 червня 2011 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 978-617-601-015-9

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

@J @7UDE > -7 > DUBHQ U VMUH
QXQ> @D> ; KZ EF >\ 4X@ J[DUFH (1918 -193844.)
J @JQ K@ HO U@B> 4U T4Kc UQ HO
S> @DLS` X ^O QXOU\

!# %##' %F#*? B?*%6%'3F%F *!5*F5' %A8<5#6)*!,') - <51
!! B, 15*-B*, #6>56D34'5 n<D!, *F%>>66. 4'- F*O56VB<?*) (1918-
1938??.) !# *?*Q% OOn<D'9890-D?*A'FMM#*, ##2 .

XEYWE- 1EFG:: n<D!, *F%>>6% !. !B, 15*-B*, #6>5' 34'56,
!# *?*Q% >5')*!,') - <52

T !# %# 1<%F#*? B?*%5%636?*F%, *!5*F5Y<%A8<5#Y 6!! , <)*F%6V
LW<!#F<55-B*, #6#6>!A6D 634<5<56V n<D!, *F%66 F 4<- F*<55YV
B<?6*) (1918- 1938QQ6!# *?6*Q% 6<Vn<D6! 90-DQ)*FMMF<A%

XEYWFZ" 1EFG:: n<D!, *F%62, *LW<!#F<55*-B*, #6#6>!A6<
634<5<562, 6!# *?6*Q% 6>!A6<6!! , <)*F%62

In the article is analyzed the main accents of research of social and political changes in Czechoslovakia in the interwar period (1918- 1938) by historiography of Czech Republic from 90th years of XX century.

Key words: Czechoslovakia, social and political changes, historiography research.

^8/: -@A' -: '@*123- :<+?'+<33L L)- ?-&Z?6@/A 8
E-F?' `331K :<+& (1918-1938 ++.) ?1) @)6@1 >36238
>6N)6?@3-/ *A8 /826/314 -/' +1)-?-&/@-831)-?8/-4' ?+': <K/A) 14
) +6B3 6 '/' Z@?' N</'/ 8' *A/L 368)' ?N-? 3<6@F314 M<4-B*6
^ @?622131. [36236 8?6O6 ? -/' +-' G6;- 2314 &/ @&F<33L4
3686 *A/L :<+&8E' ?6E, 21331)6E /?' +<33L /6E/' *-K3B,
3<6@F3'B M<4/' @?6NA)' B T</: 8Z@)1, /'63' ?@33L
M<4/' @?6NA)' B &+F6?1, /8/: -@A' -: '@*123' E8 /'63' ?1g- 36
* <+1*+ -B 3' ?/ *?'+<3'B +</: 8Z@)1, c@L46E : ' &@63L
: '@*12314L) ?38*+c 3-4, *6) -> ?3-c 3-4: +' Z@<F'g' .

I 68)' ?- -& Z8*)1 8 ?1/?-*@33- :+ Z@<E/'?'+<33L *6
+'>?1)8 X<+c'B M<4/'@?6NA)' B T</: 8Z@)1, 6 '/' Z@?' BB
/8/: -@A' -: '@*1231E :<+?'+<33LE E-F?' `33' O' :<+& 8
36@F6*A, 36'6E: <+& 2</A)1E *6 /@?6NA)1E &/@-831)6E
T<8@76'E B4: @83'B 368)' ?B :+6N- ->') +E1E1 -/' + 1231E1
&)8E<3*6E1 *' O26/3' O' :<+& 8/*6@1 8386E<3*6@7a Z6'a
&F<+&@&L: ' &6@Ac14 368)' ?14 &/@&F<3A 3' ?*3A'O' 26/8.

\$?*+1 >?+*6@1 8?6O8 36 +>3 ?1&1 -/' +12314 &F<+<@ :<+&1)8, :+' G-6E3- &')8E<3*1 : '@*12314 :6*+K, +84-?, L)- :+1KE6@1826/*A 8 /8/: -@A -:'@*12314 >E364 M<4 /@'6NA)'B +</: 8Z@)1.

R<*a :8Z@)6NB' 636@>' / 3' ?314 *<3&3NK*6 :+' Z@E314 :1* 63A 36 L)- 6)N<3*8?6@18?6O82</A)- -/' +1)1, ?1/?* @a 21 /8/: -@A -:'@*123- :<+<?' +<33L M<4/ @' ?622131 8 E-F? `331K :<+& E138@O' /' @*L. k' E8 E<6 / *6?1*A >6?&633L ?1>3621*1 / 3' ?38 :+' Z@E6*1)8 /8/: -@A -:'@*123' O' / *63' ?1g6 X<+c'B M<4/ @'6NA)'B T</: 8Z@)1, L)6 36 &8E)8 /826/314 2</A)14 -/' +1)-? `6) *86@Aa &@LA' O&3-c 3A'BM<4-B

X1*633L :<+<8E'? ?131)3<33L X<+c'B M<4/ @'6NA)'B T</: 8Z@)1 ?1/?* @a *A 2</A)- &/@&31)1 X.X+')c «X'@*1)1 - 8*?+<33L T</: 8Z@)1 1914-198», s.f' *E6+ «l 6+&F<33L +</: 8Z@)1 1914-198», s." 6@ &6 «<3>6 M<4/ @' ?622131», &< +>)+1?6a*A/L :<+<8E'? 1/*?+<33L M<4/ @' ?6NA)'B T</: 8Z@)1 8 1918 +'N- [20; 6; 8]. m- 368)' ?- :+6N- :+1&@a *A 8?6O8 ?38*+c 3A': '@*123' E8 +>?1)8 2</A)14 >E<@A *6 2<4/ @'6NA)' E8 > ?3-c 3A'E8 +84' ?- :+' +836: <+& &3- / *?+<33L X<+c'B M<4/ @'6NA)'B T</: 8Z@)1. G*+1) X.X+')c ':1/8' Z+' *AZ8 2<4? >6 ?/ *63' ?@33L &E')+6*-B G' E6&L3/A)- :+6?6 36N' 36@38 +?3' :+6?3-/*A *6 &4F6?38 /6E' / *K3/*A :-& 26/ X<+c'B /?-' ?B ?K31, L)6 ?1) @)6@6' N6@A *6 ?<@) &4F6?3- :<+<?' +<33L 8F< : -/ @L>6?<+c<33L ?-K31 [20, / . 6].

X+' 8?6O8&' & / @&F<33L ?38*+c 3A' : '@*123'B / 1*86NB8 M<4/ @'62213- 8 E-F? `331K :<+& /?-&21*A >' / *633L)-@A' /- :8Z@)6NK &' *123'B *<E6*1)1. k6), 6)N<3* 36 /8/: -@A -:'@*1238 /; <+8 F1**L 2<4? *6 / @'6)-? +' Z1@1 V@?' ?6 \. «G*+ -L X<+c'B +</: 8Z@)1», #+)@'6 n. «M<4' / @'6NA)6 &E')+6*-L : '@*1236 / 1* <E6 M<4' / @'622131 1918 - 1938», " 6+3-) [. «R6 @62<4' / @'6NA)6 -/' + -L», K' O' *+A4 *' E36 :+6NL «M<4/A)- >E@-? :<+& X<+c'B +</: 8Z@)1 1918 - 1938», L)8 ?-3 : '&@` 36 *+1 :<+& 1: ?131)3<33L ; '+' E8?633L - >' @*6 <+6 +</: 8Z@)1 1918 - 1929 ++, M<4/ @'622136- 2</A)- >E@? :<+&)+1>1- ?3-Z<: <N-(1930 - 1935 ++), :<+&F1*)1 *6 F1**L 36/ <@33L M<4' / @'6NA)'B &<+F6?1 81936 - 1938 ++. *6 >Z-+31) :-& K' O' +<86) N'a «! / 826/ 3'B /' N6@A3'B -/' +B2</A)14 >E<@Ak. GG -& ?-K31 &' ?-K31 (1914 - 1939)» [18; 1; 12; 9; 10; 11; 7]. l6 &8E)8

&/ @831)6 " 6+3-)6 [., X<+c6 M<4' / @?6NA)6 +</: 8Z@)6 ` 36K?1g'a *' 2)'a /826/ 3'B 2</A)'B -/'* +B ? : '+' +?3L33- -> E138@E1 +') 6E1 [9, /. 566].

368)' ?14 &/ @&F<33L4 " @E<)6 \$. « <@)6 -/'*+ -L >E<@A 2</A)'B "' + 31 (1918-1938). k. dGGG XIV» *6 «#-K >6f+6& \3 8*+c 3A': '@*1231K +>?1*) 1918 - 1935. k. G G@, -/'*+1) ?1/?* @? : +12131 *6 /6E : +'N</ ?131)3<33L X<+c'B M<4' / @?6NA)'B T+</: 8Z@)1, /8/: -@A' -: '@*123- >E31, g' ?-&Z?6 @/A 8E-F? ` 331K: <+& 8 M<4' / @?62213-[15; 16; 13;14].

! / @831) s. f' *E6+ 36+?6` +) >6+ &F<33L M<4' / @?6NA)'B T</: 8Z@)1, 1918,)+6g 1E, 36KZ-@c : 6E'L*31E *6 / @?6*31E : <+ ' &E 2<4' / @?6NA)' O' 36+ '&8 [6, /. 282]. \ -3 : ' &6' : 1/ F1**'?B *6 : '@*123'B &-L@A/ * - >6/3' ?31)-? M<4' / @?6NA)'B T</: 8Z@)1: : +6E6*123' O' : +; </ +6- @E63-/*6 k. f. R 6/6+1)6, & N<3*6 : +6?6 / N' @' O6- &1: @E6*6 p. #<3<c6 *6 6/'*+ '3' E6 - Q3<+6@6R. T. r * < 631)6, ' / Z@?1K 6)N<3* + ' Z1*A/L 36 B4 >6)' + & 338 &-L@A/ *A?n?+': - *6 >6B@E<F6E1.

\131) 3<33L M<4' / @?6NA)'B T</: 8Z@)1, 36 &8E)8 X. X+) c6, ` 36/ @&)E &-E') +6*123'B *6 36N' 36@3'B +<?' @ N<B 362' @-L)'B / '* L@)1 : <+c >6 ?/<, 2</A)- *6 / @?6NA)- &-E') +6*1, L) 14 : -&*+1E8?6 @E-@A-/*A 36/< @33L' Z4) +6B3 G*+ 1231K ?3</' M<4' / @?622131 L) /: -@AB &<+F6?1 2<4-? *6 / @?6)-? : '@L@? 8 /) 6/8?633- 36N' 36@A O' @-8 - 36- ?; <' &6@A14 : <+F1*)-? *' &- /38a 2'B \$/?*+ '- O+g 131, Z8@' ?/*63' ?@A' &-E') +6*123' : '@*1231K *6 /8/: -@A1K @6&2</A)' E8 *6 / @?6NA)' E8 36+ '&6E >6Z<: -28?6 @/L /: +1L* @? - 8E' ?1 F1**L, 6 *6) F / '*?+<3' : <+ &8E' ?1/8/: -@A' -: '@*123' O' +< ' +E8?633L [20, /. 223].

E-F? ` 331K : <+& (1918 - 1938 ++), M<4' / @?622136 Z8&821 &-E') +6*123'a &<+F6?a , : +' & ?F8?6 @6 +>?1 B*1 <)' 3' E-8. ! 631K +>?1*) , ?&- ' ?-83' , ? : @?6? - 36 +?<3AF1**L 36/< @33L 204 +') 64 +</: 8Z@)6 ??< @E-E') +6*1238 /1/* <E8 - G' E6&L3/A)- /? Z &1 *F / *6@6 : +1*8@'E &-E') +6*123'B <E-G6N<B+L&8) +6B3 ? L) 14 : 638?6 @1&1) *6*+ / A)- - *' *6 @*6+3- +F1E1 [16, /. 672].

304 +') 64 : +' & ?F8?6 @1 - /38?6*1 >3623- /' N6@A *+8&3'g- *' &c 3A'B; '+ E1)6: *6 @*123'B /1/* <E1, L)- : +1?<@) & ' 36N' 36 @A14, <)' 3' E-2314, : '@*12314 &1/) 8/-K, g' >6?<+c1 @/A Ra34<3/A)'a & Za . \1 /? * @33L : '@*123' O' *6 / N6@A O' / *63' ?1g6 ? +</: 8Z@N; 6 *6) F ? : @?, L) 1K E6 @6

) +1 > 6 36 : ' 26*) 8 30-4 +') -? dd / '* @ ** L 8 n ? + ' :- 36
? 38* + c 3A : ' @ * 1238 / 1 * 86 N a 8 M k 4 / @ ' ? 62213 -, 36 @ F 1 * A
& / @ & 31) 8 s . f 6 + 3 - [5] .

X 1 * 633 L E / 8 : - @ ' A - : ' @ * 12314 : < + < ? ' + < 3 A 8
M k 4 / @ ' ? 6 N A) - K T < / : 8 Z @ N - E - F ? ' ` 33 ' O ' : < + ' & 8 : + 1 & @ @ / A
Z 6 6 * ' 8 ? 6 O 136 368) ' ? 14) ' 3 ; < + < 3 N L 4 , + < 8 @ ' 7 6 * 6 E 1 L) 14 / * 6 @ 1
3 < ' & 36 > Z +) 6 / * 6 < K k 6) , 6 ? * + 1 > Z + 31) 6 / * 6 < K « T < @ / - L
- / * ' + B X < + c ' B M k 4 / @ ' ? 6 N A) ' B T < / : 8 Z @) 1 8 2 < / A) - K * 6 / @ ' ? 6 N A) - K
- / * ' + ' G 6 ; - B ? 1 / ? * @ ? 6 @ 1 - / * ' + a X < + c ' B M k 4 / @ ' ? 6 N A) ' B
T < / : 8 Z @) 1 : + 1 & : ' E ' > - / * ' + ' G 6 ; - 23 B E < ' & @ ' G B > + ' Z 1 @ 1
/ : + ' Z 8 + ' >) + 1 * 1 : ' @ * 123 < / ' N 6 @ 3 - <) ' 3 ' E - 23 < / * 63 ' ? 1 g <
& < + F 6 ? 1 2 < 4 ? * 6 / @ ' ? 6) - ? , + ' > O @ & 6 @ 1 & L) - : 1 * 633 L 36 N ' 36 @ 31 4
E < 3 c 13 (3 < @ c < 3 - E N ? , 6 K 8 O + N ? , : ' @ L) - ? , 8) + 6 B N ? , * ' g ') ,
& 84 ' ? 3 < * 6) 8 @ 7 8 + 3 < F 1 * * L , 6 * 6) ' F > ? 3 - c 3 a : ' @ * 1) 8
M k 4 / @ ' ? 6221318 1918 - 1938 +) 64 [21] .

! : ' ? 3 < 33 L E & ' ? 1 g < > O @ & 63 ' O ' > Z + 31) 6 ` 3 ' * 6 *) 1 & () 8 / - K
« M O ' 3 < > 36 ' E ' : + ' X < + c 8 M k 4 / @ ' ? 6 N A) 8 T < / : 8 Z @ 8 » > 6
+ < 8 6) N ' a \$. R 6 + < / 6 * 6 s . f 6 + 31 , L) - + ' > O @ & 6 @ 1 1 * 633 L L) - Z 8 @ 1
3 < ? 1 > 3 6 2 < 31 E 1 6 Z ' E 6 @ ' & / @ & F < 31 E 1 : ? 131) 3 < 33 L
M k 4 / @ ' ? 622131 , / 8 : - @ ' A - : ' @ * 123 < F 1 * * L X < + c ' B
M k 4 / @ ' ? 6 N A) ' B + < / : 8 Z @) 1 (G ' E 6 & / A) 6 8 8 E) 6 , + ' @ A k . f .
R 6 / 6 +) 6 , / * ? ' < 33 L * 6 ; 83) N ' 38 ? 633 L & L) 14 : 6 + * - K) , / * 63
/ @ ' ? 6 N A) ' O ' 36 + & 8 * 6 K O ' : ' @ * 123 ' B < @ * 1 , : 1 * 633 L
36 N ' 36 @ 31 4 E < 3 c 13 , ? : @ ? <) ' 3 ' E - 23 ' O ' / * 63 ' ? 1 g 6 36
: ' @ * 123 < F 1 * * L , / ' N 6 @ 36 : ' @ * 1) 6 L) & F < + < @ ' 6 @ 7 8 ? 633 L
<) ' 3 ' E - 23 ' O ' / * 63 ' ? 1 g 6 , * ' g ' [2] .

16 8 8 E) 8 & / @ - & 31) 6 " 6 + 3 -) 6 [. 8 L ? @ 33 L : + ' * < , g '
2 < 4 / @ ' ? 6 N A) 6 + < ? ' @ a N L) < + 8 ? 6 @ / L ? 1) @ 23 ' 36 + ' & 31 E 1
N @ E 1 ` 41 Z 31 E 1 . # < 8 E ' ? 3 ' , 36 36 + ' & 38 + < ? ' @ N a ?
M k 4 / @ ' ? 62213 - E 6 @ 1 / < + K > 31 K ? : @ ? / ' N 6 @ 31 K * 6
<) ' 3 ' E - 231 K 21331) 1 . m - & ? 6 ; 6) * ' + 1 ? 14 ' & 1 @ 1 - > O @ Z 13
/ ' N 6 @ 31 B) + 1 > 1 , & ' 314 * 6) ' F E ' F 36 ? - & 3 < * 1 X < + c 8 / ? - * ' ? 8
? - K 38 I ' ? 6 & < + F 6 ? 6 E 6 @ 6 Z ? 1 + c 1 * 1 E 6 * < + 6 @ 3 - , 6 * 6) ' F
& 84 ' ? 3 - , : ' @ * 123 - * 6 & < Z @ a c ' O ' / ' N 6 @ 3 - : + ' Z @ E 1 , & ' L) 14
: + 1 ? - ? / * 6 + 1 K + < F 1 E [9 , / . 49] .

T < 8 @ 7 6 * E : < + c ' B ? < @) ' B : < + E ' O 1 2 < 4 / @ ' ? 6 N A) ' B
36 N ' 36 @ 3 ' B + < ? ' @ a N B > 6 + & F < 33 L 2 < 4 / @ ' ? 6 N A) ' B & < + F 6 ? 1 , L) <
/ * 6 @ ' : + 1213 a > @ * * L : + ' G 6 E 36 N ' 36 @ 31 4 + 84 - ? 2 < 4 ? * 6
/ @ ' ? 6) - ? , g ' : + 1 ? < @ ' & ? 6) 8 @ 7 8 + 3 - 36 + & 1 & ' 8 * ? + < 33 L

/826/3' O', : '@*123' O' *6 &<+F6? *?'+2' O' /:-@A O'
2<4'/@?'6NA)' O' 36+ &8[12,/. 423].

i) /*?<+8F8` #+') @?6 n., 8 &<E') +6*-? :6+@E-3*8
M<4'/ @?622131: -/@LX<+c'B /?-*' ?'B ?-K31?131) @E-3&<3NL &
'Z`' &3633L &<+F6?1 +6'E -> Z8&?31N?E &<N<3*+6@' ?63' O'
G' E6&A)' O' 8: +6?@33L &<E') +6*123-K *<+ -B*6)6 &<+F6?6
?-& Z+6F6@6?8?<+3-*<* 36+'&8 -> ' &3': 6@*31E :6+@E-3*E -
?@8'a , L)6 Z >6@F6@6 ?-& :6+@E-3*8. "' 3N<N-L
&<N<3*+6@' ?63'B `&13'B &<+F6?1 ?-&' ?-86@6 -3*<+6E
3' ?/ *?'+<3'B +<: 8Z@1 *6 : '*+<Z6E /826/3' O' /8/: -@A?6 -
>362<33L &<+F6?1 8 3A'E8[2,/. 18].

l6 &8E)8 -/' +1)6 " 6+3-)6 [., 20*- +')1 Z8@,1Z< >/8E3-?8,
+'>)?*E 2</A) 14 >E<@A m<K :<+& :')6>6? X<+c8
M<4'/ @?6NA)8 +<: 8Z@)8 L) -&<6@&&LO-8' O' 36/@88?633L
M<4'/ @?622136 20-4 +')-? ?1Kc@6 36 +?<3A [64&3'B n?+':1,
:<+&8/-E, 8+'>?1)8 <') 3' E-)1, ' &36) - 8: '@*123-K /' N6@AK
*6) 8@78+3-K/; <-3<?-& *6?6@E-&/ *633A'B[9,/. 566].

! / @831NL #+') @?6 n. ??6F6`, g' : +6)*1)6 &<E') +6*-B?
M<4'/ @?62213- ?-& Z+6F6@/A 8 ?/-4 ' Z@/*L4 /8/: -@A -
: '@*123' O' F1**L [2,/. 21].

: +6N- <R 6@62<4/ @?6NA)6 -/' + -L) [. " 6+3-) :1 c<, g'
1920+), Z<: <+<23', ?' *63' ?1? +</: 8Z@)8 >-?/-E6 36@F3' / *LE1
:6+@E-3*/A) 'B &<E') +6*-B: +' ?-? BB6F)8 8+L&' ?8: 6+@E-3*/A)8
) +1>8 g'Z , ?+< *- +<c*, >6?<+c1*1)' 3/ @86Na &<+F6?1 -3<
' : 8/*1*1/A &' ?/*63' ?@33L &1)*6*8+1 8 /8/: -@A - : '@*123-K
/; <+-. l6 :<+c1K: ' @&&N<Z8?8/: -4[12,/. 110].

/?' B4 &/@&F<33L 368)' ?<NA " 6+3-) [. O?+1*A, g'
l 6N' 36@AK)' E-*< M<4'/ @?622131 : + O@/ 1?, :<+c 1E
>6)' 3'E , /<Z< L) ?1g 1K '+ @63 +<: 8Z@)1. V&36) N<K 6)* Z8?
+<?' @a N<K31E, *' E8 g' 3<' Z1+6?/L 36/<@33LE, 6/*6?36/@&)' E
?1Z+ -?g< 1911+')8, 6K O' &L@A/*A/*6@61E26/' ?a ?@8a .
#-@c -/*A &1/)8/-K ?1) @) 6? >6)3 *1E26/' ?'B)' 3/*1*8NB L)8
: '*+Z3' Z8@' : -8O*8?6*1 8: +' &' ?F : 'L*1 &3-?. \1 g 1E
>6)' 3' &6?21E '+ @63'E / *6@1 &3' : 6@63- l 6N' 36@A -Z+1, L)-
36@28?6@2562@3-?[9,/. 63].

X'@*1236 /*+8)*8+6 8+L&8 36@88?6@6/) @838 c64' ?8
)' EZ-36Na, *' E8 g' *' &- / @&Z+6*1 &' 8?6O13< @c< /*' / 83)1
E-F : ' @*1231E1 : 6+*-LE1 *6 BE-3-/*<+/*?6E1, 6K E-F +>31E1
36: +LE6E1 ?*14 F<: 6+*-L4 X') 1 #<3<c -r *< 63-) >364 &1@/A

: '>6 F' &3'a : 6+`a, -3c- E-3-/*<+/*?6 &@@/A 36 +>3- : '@*123-: +13N1:1 [*6EF<, /. 65].

! / @831) " @E<) \$. ' 831E -> >6?863A + '>8E-33L -/' + -B M<4'/ @?622131 ??6F6` &-E; '@ O>6Na 826/31)-? - : ' &K E-F?` 33'B +</: 8Z@)1, >) +<E6, &L@3/ * - : +<1&<3*-? k. f. R 6/6+1)6, p. #<3<6, 6 *6) 'F B3A' O' * - / 3' O' ' * 2<33L 8 f +6&: G*+1) *6) 'F >?<+*6` 8?6O836 36N' 36@3- ?>6 E131, >+ / *633L +6&1)6@314 36N' 36@*12314 *<3&<3NK ?/ <+<13- 3-E<NA) 'B E<3c 131 *6 / @' ?6NA) ' O' 6?*' 3' E->E8 \$?' * + : ') 6>8` / ' Z@ ?- / *A : '@*123' O' F1**L, g' : / ' 8: ' ?' 8: '+L&) ?8?6@' -3c- /; <+1 /8/: -@3' O' F1**L &+F6?1. V&36) ?&' ?&- 36 :1* 633L / ' N6@3' O' '+>?1)8 21 636@> <? @ NB G' E6&L3/A) ' O' /8/: -@A?6, 36: +1) @6&3<8/: -@' ?14 '+ 63>6NK, " @E<) \$. 3< : ' 86. o ' & &+8O O' & / L * 1 * **L 3<6@F3'B M<4'/ @?6NA) 'B +</: 8Z@)1, * 368) ?<NA 1929- 1938++, 36>16`) +1*1231E13< @c< 8/8/: -@3' - : '@*123-K/; <+; 6K? -3c 14 [16, /. 673].

\ -3c-K / ? BK: +6N- <#-K >6 f +6& \ 3 8*+c 3A : '@*1231K + '>?1*) 1918- 1935.k. GGG&/@-831) " @E<) \$. ?1/ ?* @? : ' &B ?131) 3<33L X<+c'B M<4'/ @' ?6NA) 'B +</: 8Z@)1 *6 /8/: -@3' - : '@*123- >E31 8 &+F6?- : +*LOE 1918 - 1935 ++ >6 : +<1&<3*/?6 k. f. R 6/6+1)6. \$?' * + ??6F6`, g' / *63' ?@33L X<+c'B +</: 8Z@)1 E' F36: ' &@*1 36&?6: <+ ' &11918- 1926 ++ *6 1926 - 1935++, L)- ?1>3626a *A ?38*+c 3A : '@*123</ *63' ?1g< +</: 8Z@)1 [13; 14].

#<: <+23', g' 8F<: <+c- / ' N6@3' -: '@*123- >64' &1 ?@&1 > Q8&3L 1918+) 8 Z8@?1) @) 63- /8?' +a / ' N6@3'a / 1*86N'a ?) +63-. \$ &F< &' 46/8 ? +</: 8Z@N-3<36?E1/3' E' O@ 1 +1>?</ *1 * - / ' Z1, L)- ?*6@ 'B' ?8&+F6?8 [9, /. 60].

l 68) ?<NA " 6+3-) [. ??6F6`, g' 8 / ' N6@3AK /; <+ 2<4'/ @' ?6NA) 6 +<? @ N L : ') 6>6@6: + ' E' F3- / *A / 8**'? & / LO1 8/: -4? 8 36N' 36@>6NB &L) 14 /<) *' +? : + ' E1/@' ?' O' ?1+ ' Z31N*?6 - *+63/: '+*8, 6 O@' ?3< g' '+>: ' 26@6>3623< ?*+82633L &+F6?1 8 : +1?6*38 ?@63- / *A, <)/ : + : +a ?633LE6K36> E<' a : ' &@8>E@-6+1/ ') +6*12314 *6 N<+)' ?314 @61; 83&K /<+< & / -@AA) ' O' 36/<@33L

/; <+ - ?1g 14 '+ 63- ? 3' ?'B &+F6?3'B ?@&1, 2<4'/ @' ?6NA) 6 +<? @a N L >6E-31@6 E' 36+4a +</: 8Z@) 63/A) 'a ; '+ E' a : +6?@33L / 8**'? ' +>c 1+1@6' E6&L3/A)- : +6?6*'g' [*6EF<, /. 76].

!/' @&31) " 6+3-) [. /*?<+&F8`, g' @/@' :+' </ *+?
&-E') +6*-B *6 K O' >E/*, : @88a 21 36Z+6*1 2133' /*- 8 30-4 +') 64
dd /*' @**L, E6@'+&@3-, 3<' ZO?'<+3- ; 83&6E<3*6@A' /' 3' ?1.
\$ *' E8-/38?6?8F< ? 20-4 +') 64*' O' F /*' @**L. G*+ 1) : 1c<, g'
)' 3'a 3)*8+6&+8CB : '@ ?136 20-4 +') -? : ') +6g1@@/- /8/ : -@A -
: '@*123- : +' N</1 ? +4 : 8Z@N : [?126K3' F N<3< Z8@'' >36)' a
/ : ') 'a ? &<+F6?- [E-N31@/L)' 3/ @86NL/' N6@AB Z + ' AZ1 ->
/' N6@A1E1 : <+@?' +6E1. l< : '*+Z3' >6Z8?6*1, g' N<
@&6*8?6@'- '+ @63-> ?631K : + E1/@?'1K + ' Z*3121K) @6/8 *'K
26/ 36KZ-@Ac8-6) -@A/' a -) +6g< '+ @63-> ?638/' N6@78 ?<+/*' 8
/8/ : -@A?'6[*6EF<, / . 564].

/ ? BK368) ?-K : +6N- <R 6@2<4'/ @?6NA)6 -/' +L> -/' + 1)
" 6+3-) [. + '>)+1?6` : + Z@E6*1)8 /*/ 83)-? E-F 36+ &6E1, L)-
: + ' F1?6@ 136 *<+1*+ -B+</ : 8Z@)1. M<4'/ @?622136 E6@6' *6*8/
36N' 36@3'B &<+F6?1, ' &36) <*3-23' 36N' 36@3'a &<+F6?a 3<
Z8@6

16 K O' &8E)8, /) @&' ?'a 26/*13'a 2</A)' B : + ' G-6E1 Z8@'-
/@?'6NA)< : 1* 633L X<+c6 /?-*' ?6 ?-K36 >6/*6@6' @?622138 8
/*63- @Z)' B E6&L+1>6NB [&6?6@/'A g' c @4 ; '+E8?633L
/@?'6) 6E1 /826/3'B &<+F6?1 *6 BB' @*123'B /6E/' *-K3' /*- Z<>
& : ' E' O1>> ?3-, /' Z@?' 2<4?, : '` &36314 ->/@ ?6) 6E1 Z6@*AE6
31*) 6E1)8@78+3' O' *6 : '@*123' O' / : -?' Z*31N*?6 Z8?
>6)+1*1E [12, / . 422].

V)+<E6 8?6O6 : +1&-@@/A ?) @ 2<33a /@?'6)-? 8 E<F-
/826/3' O' 2<4'/ @?6NA)' O' : '@*123' O' 36+&8 20-4 +') 64
/@?'6NA)< 36/<@33L +<4 : 8Z@)1 &/ L@@>362314 8/ : -4?, 36 N-
>E31 ? : @38@+</ : 8Z@)6, >@6@E : ' @*1)6, <)' 3' E-6-) 8@78+6
2</A) 14 >E<@A V&36) >O&E >L?1@/L >3623- : +' Z@E1.
X/' *8 : '?' 2</A)- : ' E1@1 : <+Kc@1 36 ^ @?622138, L)- Z8@1
*6)' F 41Z31E1 ->' >8E-@E1. \ 6F @?1E Z8@' *<, g' ; '+E8?633L
- >E-N3-33L M<4 /@?'622131 L) 83-*6+3'B &<+F6?1 /*6?6@'
: <+F1*) 'E - *' E8, 36*' E-/*A, Z8@' Z : ' @Z@ ?633L
6?*' E6*1>6NB ^ @?622131. #8@' : ' E-*31E *<, g' -/38a 2-
: +' Z@E1 >6@c 6@/A G'a : + 8O+A)' B ' + 3*6NB- 8O+ /A)' O'
/< : 6+61>E8 6* E8- : <<+/*8 : 6@ 86E-/N-[9, / . 565].

16 &8E)8 &/@-&31)6 " 6+3-)6 [., ?1) @&&K/3' /*- 30-4 +') -?`
>&Z-@AcO' /) @&31E, 3-F 8 : ' : <+&3- +') 1. f +&&<3A 1935 +') 8
: ') 6>6?, g' > : +14' &E <)' 3' E-23'B)+1>1 - 36/*8:3'B @)+1>1
&-E') +6*-B, 8F< : +' Kc'? *'K 26/,)' @1 M<4' / @?622136 E' @@6

& >?@*1 ; '+ E8?633L 2<+?' 3' ->@314 6Z' «: 63/A)'B»)'6@NB
X'/ 1@ ?6@/A *2-B: ' @*12314 <)/+<E-/*-?, /<+&314 36KZ-@c
3-Z<: <23-, Q3@K3-?/A)- ; 6c1/*1, L)- ??6F6@,1 g' 8) @6&
>64&3' `?+': <K/A)'B &E') +6*-B / *6?, 362< +')-c &@L
Mk4'/ @?622131, ? *+6O23-K /1*86NB m<3*+6@AB n?+':.1.
X+<+1&3*/A)- ?1Z+1 1935 +')8 >6O@'E3<Z8@1@c< <-> &E'
4' 26 - &+6E6*1231E. \ ' 31 : +1?<@1&' >O+ *633L ?/-4 -/38a 214
?6F @?14 <?' @ NK314 *3&3NK <)' 3' E-2314, /' N6@A14, 6
'/ Z@?' : ' @*12314 ?&3'/ 13 : <+c'B : '@'?131 30-4 +')-? 8
&<+F6?-[10,/. 575].

i) ??6F6' -/*+1), Mk4'/@' ?6NA)6 &E') +6*-L
/<+&3A''?+': <K/A)' O' *1:8 : -84' &1@&' ?6F)'B Z+' *AZ1. 1935-
Z8? : <+<@E31E +')'E &@LX<+c'B Mk4'/ @?6NA)'B +</: 8Z@)1.
k1E 26/'E , /?'a Z' + *AZ8)+636 «8:131 @6Z<»: '+6>1, 6@<Z<>
'/ *6* 23'B : <+E' O1 Mk4'/@' ?622136: <+F1?6@6?B ?6F)- 26/1
[*6EF<, /. 577].

X<+<@E31K 1935 +) *6 K' O' +<8@?6*1 - 36/@&)1 & Z+<
' :') 6>6@,1 g' +')>?1*) Mk4'/ @?6NA)'B +</: 8Z@)1 : -84' &1? &
&+6E6*12314 : ' ?+)' *? *6, 3<Z<: <23', : +1/)' +a ?6?/L.
G* <@Q3NL +') >N3a ?6@68 *14 /8/: -@A' : '@*12314 >E364 3<
* -@/A) +*123< / *63' ?1g<. \ ' 36 ?Z626 @66G' >8 &E') +6*123-K
' + O3->6NB &<+F6?1, BB> ?3-c 3A'B Z<: <')1 -, E' F @?', /6E'B
+</: 8Z@)1 [11, /. 23]. ! /@-831) " 6+3-) [. 46+6) * <+1>8` 2</A)8
-3* <@Q3Na, 36>1?a 21 BB@'a .

V&36) &E') +6*123'a 8 /<3/- : 6+@6<3*/A)'B &E') +6*-B36
' : ' 26*)8 /?' O' -/38?633L, +</: 8Z@)6 3<Z8@6 3<E' O@6Z8*1. t1 c<
' : +)' & ?F &?'4 -*+A'4 +')-? &<+F6?6/*6@&E') +6*123'a , ->O&E
?1L/31@/A g' <@*6 +848 ' : +8 &<+F6?1 / *+)' O' & *+1E8?6@6/A
/?' B4 Z?' L)-?.

16 &8E)8 " 6+3-)6 [.,)' @1+<F1E : 6+@6<3*/A)'B &E') +6*-B
>&K/3a ?6?/L : -& ? : @?E `?+': <K/A)'B <?' @ NB *6 : <+&8/-E
' : &K 8 m<3*+6@AK n?+':-, L)- ?&Z?6@/L g< &') +1>1, *'
Mk4'/ @?622136/*6@6>6&<)-@Y6 +')-?, /' *+)' ?E &E') +6*-B[11,
/. 64Q].

!' >3623'B 26/*131 -/*+)' G6; -2314 & /@&F<3A 8
Mk4'/ @?62213- 36@F1*A *6)'F - -/*+)-L Nk+) ?1. mA'E8
' : +1/?L23< 368)' ?< & / @&F<33L Q+1&@6! . «T< '+ E6*+ / A) 1K
+<@K31K+84 36 : ' 26*)8 -/38?633L Mk4'/ @?6NA)'B +</: 8Z@)1.
[8/1@&g' &' +< '+ E1)6* @1N1>E8? Mk4B'6 36R'+6?-B [4].

i) ?76F6` &/@831NL #8+<c' ?6 i., ? :<+& X<+c'B
M<4/'@?6NA)'B +<: 8Z@1)6*'@1NA)6 N<+) ?6 :<+F1?6@6-323-
>E31, : '? 'L<63- -> +> 68'E f 6Z/Z8+>A)'B E' 36+4B*6 /1@3'a
63*1)6*'@1NA)'a 4?1@a : -/@L 8*?>+<33L M<4/'@?6NA)'B
&<+F6?1. V&3' 26/3' N<+) ?6 >E8c<36 Z8@6 +<68?6*1 36
+'>?32631K *L@6+ 6?/*+K/A)' O')6*'@1N1>E8 L) 1K E6? 36 E<*-
>+8K38?6*1 884' ?3< F1**L *6 -&'@'G238 /*<+1@A/*A
2<4/'@?6NA)' O' 36+ &8[2,/. 29].

! / @831) Q+1&@! . / *?<+&F8` , g' 36 +<@GK38)+1>8 L)6
Z< : /< +&3A' , ? : @38@6 36 3' ? / *?>+<38 M<4/'@?6NA)8
+</: 8Z@)8, 8/?-&' E@3<)6*'@1NA)< 884' ?-3/*? ' +<68?6@'+84'E
?-&' &F<33L L)< : +&' &' ?F8?6@/: 6&g 138 E' &<+3->E8[4,/. 176].

G*+'- 'G- 23< &/@8F<33L 884' ?3' O' F1**L
M<4/'@?622131 : '*+<Z8?6@' ?1?2<33L -&<K3B /: 68)' ? / *
2</A)' O')6*'@1NA)' O' /<+&' ?1g6, /8/: -@A/?6 L) 1E E<' &E
' ? 3' 6)N<3*8?6@' /?B -&<B g' ?1>3626@146+6)*<+ /826/3' O'
' ?+': <K/A)' O')6*'@1N1>E8 >6' &3' >?L>1, L)- /38?6@'B NA'E8
36: +LE- m- *<3&<3NB ?-&*6), : <?36 +2, ?1>3626@1>Z@F<33L
)6*'@1NA)' O' ' *' 2<33L &' 63*1&F') +6*12314 -&<K L)<
>6?<+c1@/A 8 30-4 +') 64E138@O' / *'@**L [2,/. 29].

I 68)' ?<NA Q+1&@! . >6>3626` , g' /A' O&3- 36/<@33L 3<
&/ *6*3A' 8/?-&' E@ / *?@33L Z-@c/ * - 2</A)' O' 36+ &8 &'
)6*'@1N1>E8*6 +<@B?>6@-L) 1K >6: +?68F8?6?/L 36 : ' 26*)8
-/38?633LM<4/'@?6NA)'B +</: 8Z@1 [4,/. 177].

F< : ' 36& &?6 / *' @**L, ?@63< ?-& *' & ,)'@1- / *'+- ' G- 6- L
/ *6@668) a , ?1>3621@/L 3<?-&)83<: 1* 633L 4*' Z-@c/ 8**` ?'
*?+1? 36+ &38 - / *'+- a - 21 *' ' &36, /1@?6 '/' Z6 21 36+ &36
E6/6,)'@<)*1?. m<: 1* 633L : / *6@'- : <+&/826/31E1 2</A) 1E1
&/ @831) 6E1, L)- 36E6@/L ?1/?* @*1 F1**L *6 &-L@A/*A
: '@*12314 &L2?, 2@3-? *' &c 3-4 8+L&?, : 6+*-K, : / ' @A? ,
/<36*8 I 6N' 36@314 >Z+ -?,) 8@?8+314 *6 884' ?314 : <+ / 3 ,
?1>3621*1 B4 +@A *6 >362<33L 8 /8/: -@A - : '@*123' E8,
884' ?3' E8,) 8@?8+3' E8, >6) '+& 33' E8 F1**-. ^<+<&314 / @&
&?1&-@*1)' @*1?3< &/ @8F<33L 368)' ?N? " '@+F6 Q., ! <KE>6
v., ! <K@6., f 6+31 s., t 6N31 \., ^ @>6 t., r <Z>6 i., Q<@E636
V. *6 -3c 14, L)- : ' `836@1/?B >3633L - 368)' ?- 36&Z633L 8
/: -?: +6N- «X'@*1236 <@6 E-F? `33' O' : <+&' &8 19181938. d *'
Z8? 4*' >6 X<+c'B +</: 8Z@1) » [19]. ! 636 : +6NL / *6@6N331E
&F <+<@'E&@L' &6@A4 &/ @8F<3A

o ' & ' : <+/' 36@K/8/: -@3' -: '@*123' O' F1**L +</: 8Z@)1, *'
3-E6` F' &314/8E3?-?, g' : '@*1231K&L2, 368) '?-NA*6, : <+c >6
?/<, : +<1&-3* X<+c 'B M<4'/@?'6NA)'B +</: 8Z@)1 k. f. R 6/6+1)
Z8? 36KZ-@Ac?1>36231E *6 /1@A1E *?' + N<E +</: 8Z@)1 2<4? *6
/@?'6)-?. ^6E< N<K *6@8' ?1*-K/' Z1/*/' *, 6 *6)'F *1E @&LE,
L)- Z+6@1826/*A 8 ; '+E8?633- /6E/' *-K3B &<F6?1 2<4? *6
/@?'6)-?, : +1/?L2<36)31O6-/*'+1)6 "' ?*836 v. «T</: 8Z@)6 ?
3<Z<:<23' E8/?*- . p+6: +<1&-3*/*?6R 6/6+1)6 1918- 1935», L)6
: ' &6` 636@M<4'/ @?6221318 : <+& : +<1&-3*/*?6NA' O' @&<+6
[17]. I 68)' ?<NA >6>3626`, g' /8/: -@A' -: '@*123< /*63' ?1g<
+</: 8Z@)1 >6: +<1&-3*6 R 6/6+1)6 E6@'36Z66*' ?1/g 1K+?<3A
F1**L, 3-F N<Z8@': -/@LK' O' >63< 6&8

\$?*'+ :1 c<, g' 3<Z<:<231K /?-* '*1 28?6? +</: 8Z@)8 ->
/6E' O' : '26*)8 BB -/38?633L I 6?)'@' M<4'/@?622131
+8K38?6@/L >6/*6+@- : 6+@6<3*/A)- +<F1E1, -,)'@1 26/
: +<1&-3*6 R 6/6+1)6 >6?<+c1?/L, 2<4 /@?'6NA)6 &<+F6?6 Z8@6
&13'a , &< ; 83)N' 38?6@6 &E') +6*-L /<+& -3c 14)+6B3
m<3*+6@3AB n?+': 1. V&36) &E') +6*-L3<Z8@66: '+8) a /:')' a
- /*6Z-@3'/*-. [/<+&131 +</: 8Z@)8 '/@6Z@ ?6@1: + Z@E1
E<3c 13, : <+&8/-E, 3-EN?. I 6: +1)-3N- : +<1&-3*/*?6 k. f.
R 6/6+1)6 M<4'/@?'6NA)-K T</: 8Z@N- >6Q' F8?6? 36N' 36@A1K
/' N6@>E, L)1K36Z1+6?+>E648?/8/-&3-KI -E<2213-[17,/. 7]. -

I 68)' ?<NA "' ?*83 v. &*6@A' : 1/6? ; '+E8?633L
?38*+c 3A' O' 6: 6+6*8 M<4'/@?'6NA)'B +</: 8Z@)1, -, >6?&L)1
: +?&<3-K >Z-@c<3-K)' 3/*1*8NK3-K)' E: <*3N<B : +<1&-3* k.
f. R 6/6+1) ?&Q6? >36238 +@A I6 K' O' &8E)8, : +<1&-3*
3<&' N3a ?6? 63- 3<Z<:<)1 36N' 36@A14)'3; @)*-?, 3-
/' N6@AB 36: +8F<3'/*-. \-3, 36E66a 21/A >&-K/31*1
+?3' : +6?3-/*A 8/-4 G' E6&L3, Z<:> : ' &-@836 36N' 36@A3'/*- 3<
?+64?'8?6?N14&?4 21331)-? *6 >6Q' >1Z-@c' ?1>E8 B4?: @? 36
/8/: -@A' -: '@*123<F1**L M<4'/ @?622131[3,/. 364].

V*F<, 636@8a 21 '/3' ?3- *<3&-3NB*6 : + Z@E6*1)8 :1* 63A
/8/: -@A' -: '@*12314 : <+&?+<3A /826/31E -/*'+-' Q6- 231E
&/ @8F<33LE, E' F36 /*?<+8F8?6*1, g' '/3' ?31K 6)N<3*
&/ @831)1 + Z@*A 36 /8/: -@A' -: '@*123- : + N</1. I 6KZ-@66
)-@A)-/*A /: +314 - : + Z@E6*12314 :1* 63A ?131)6` : +1
&/ @8F<33- 36N' 36@A -<3-23' O' /*63' ?1g6 ? M<4'/@?62213-
^<+K' >38 +@A2</A)- -/*'+1)1 3686a *A +<@K3 E8 :1* 633a,
?1>36a 21 K' O' 8 ; '+E8?633- M<4'/@?'6NA)'B +</: 8Z@)1. [+/' *6`

інтерес до персоналій, з яких провідне місце належить діяльності президента Т. Г. Масарика. Висвітлення даних проблем Чехословацької історії словацькою історіографією може стати темою подальших досліджень.

Двадцять років демократичного розвитку Чехословацької республіки є визначним досвідом, на який сьогодні може спиратись не лише сучасна Чеська республіка, а й весь новітній демократичний світ.

Джерела та література

1. Broklová E. Československá demokracie: politický systém ČSR 1918-1938/ E. Broklová. - Praha: Sociologické nakladatelství, 1992 – 168s.
2. Co nevíme o první Československé republice. Záznam z diskuse pořádané 25. března 1999 v Cefres v Praze./ Uspoř. A. Marès, J. Harna. - Praha: Historický ústav, 1999 – 114s.
3. Dejmeck J. Pozoruhodná syntéza o československé meziválečné demokracii / J. Dejmeck // Český časopis historický. – Praha: Historický ústav AV ČR, 2009 - № 2. – s. 362–370
4. Frýdl D. Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě / D. Frýdl. – Brno: L. Marek, 2001. – 219s.
5. Harna J. Krize evropské demokracie a Československo 30. let 20. století. (Srovnávací sonda) / J. Harna. – Praha: Historický ústav AV ČR, 2006 – 183 s.
6. Hotmar J. Zrození republiky 1914– 1918/ J. Hotmar. - Brno: Stilus, 2005 – 424s.
7. K novověkým sociálním dějinám českých zemí. III. Od války k válce (1914– 1939)/ [Ed. Z. Kárník]. - Praha: Karolinum, 1998 – 136s.
8. Kalvoda J. Genese Československa / J. Kalvoda. – Praha: Pan Evropa, 1998 – 602 s.
9. Kárník Z. České země v éře První republiky 1918– 1938 Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky 1918– 1929 / Z. Kárník. – Praha: Libri, 2000 – 571 s.
10. Kárník Z. České země v éře První republiky 1918 – 1938. Díl druhý. Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930 - 1935) / Z. Kárník. – Praha: Libri, 2002 – 577 s.
11. Kárník Z. České země v éře První republiky 1918– 1938 Díl třetí. O přežití a o život (1936- 1938)/ Z. Kárník. – Praha: Libri, 2003 – 803s.
12. Kárník Z. Malé dějiny československé (1867- 1939)/ Z. Kárník. – Praha: Dokořán, 2008 – 504s.
13. Klímek A. Boj o hrad. Vnitropolitický vývoj Československa 1918– 1926na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví. I. Hrad a Pětka / A. Klímek. – Praha: Pan Evropa, 1996 – 433s.

14. Klimek A. Boj o hrad. Vnitropolitický vývoj Československa 1926 – 1935 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví. II. Kdo po Masarykovi? / A. Klimek. – Praha: Pan Evropa, 1998. – 592 s.
15. Klimek A. Velké dějiny zemí Koruny České / A. Klimek. – Praha-Litomyšl: Paseka, 2000. XIII.– 822 s.
16. Klimek A. Velké dějiny zemí Koruny České / A. Klimek. – Praha-Litomyšl: Paseka, 2002. XIV.– 768 s.
17. Kovtun J. Republika v nebezpečném světě. Éra prezidenta Masaryka 1918 – 1935 / J. Kovtun. – Praha: Torst, 2005. – 883 s.
18. Olivová V. Dějiny první republiky / V. Olivová. - Praha: Karolinum, 2000. – 355 s.
19. Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938. Kdo byl kdo za první republiky / [Uspoř. F. Kolář a kolektiv]. – Praha: Pražska edice, 1998. – 304 s.
20. Prokš P. Politikové a vznik republiky 1914 – 1918 / P. Prokš. – Praha: Prospektrum, 1998. – 240 s.
21. Reflexe dějin první Československé republiky v česke a slovenské historiografii. Sborník referátů přednesených na kolokviu pořádaném Historickým ústavem AV ČR v Praze 18. Listopadu 1997. / Uspoř. J. Harna. - Praha: Historický ústav AV ČR, 1998. - 187 s.

УДК 94 (73) : 327 (5-11) «1945/1991»

I.Є.Підберезних

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ США У ДАЛЕКОСХІДНОМУ РЕГІОНІ (1945-1991 роки): ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

У статті аналізуються дослідження українських науковців, аналітичні розробки та розвідки російських істориків, колективні та індивідуальні роботи американських фахівців, наукові напрацювання японських, китайських, корейських вчених з домінанту зовнішньополітичного курсу США на Далекому Сході. Особливістю джерел є відображення в них далекосхідного напрямку зовнішньої політики США у 1945-1990-ті роки, формування стратегічних концепцій, визначення місця кожної з країн у системі регіональних відносин.

Ключові слова: *військово-політичний альянс, Далекий Схід, зовнішньополітична стратегія, міжнародні відносини, Ялтинсько-Потсдамська модель.*

В статье анализируются исследования украинских ученых, аналитические разработки и разведки российских историков,

ЗМІСТ

Савчук П.О. ПОСТОЛОВСЬКИЙ РУСЛАН МИХАЙЛОВИЧ – ЛЮДИНА, ОРГАНІЗАТОР, НАУКОВЕЦЬ.....	3
---	---

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Жук О. М. СОЦІАЛЬНІ ТА ЕТНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСЕЛЕНЬ КРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ В 1569-1648 РР.	13
--	----

Карімова К. В. ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ГРУП НА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я В КІНЦІ ХVІІІ – СЕРЕДИНІ ХІХ СТ.	28
--	----

Іванова В.О. ГЕНЕРАЛ М.І. ДРАГОМИРОВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ 1877 – 1878 РР.....	34
--	----

Проскурняк В.П. ОСИП МАКОВЕЙ ТА ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.	51
---	----

Пальчевський Р.С. СОКІЛЬСЬКИЙ РУХ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПЕРІОД МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ	63
---	----

Журавльова С.П. УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. ХХ СТ.....	71
---	----

Дерман І. П. РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я В 20-ТІ – НА ПОЧАТКУ 40-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ	82
---	----

Давидюк Р.П. ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АНАНІЯ ВОЛИНЦЯ В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.....	91
---	----

Гуменюк О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (1939-1941 РР.).....	102
Півоварчук В.М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН 1939-1941 РР.	108
Капіган Л.І. МОВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЗАКАРПАТТІ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ	115
Киридон П.В. ДІЯЛЬНІСТЬ НОМЕНКЛАТУРИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ В 1945-1953 РОКАХ	128
Дубей В.І. ЗАСАДИ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ...	141
Киридон А.М. УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ У ФОРМАТІ КРОС – ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	149
Петрук Л.П. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	167
Чорна Л.О. РІДНА ПРИРОДА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦІВ	176
Безкоровайна О.В. ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ФЕНОМЕНА ОСОБИСТІСНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ	185
Карпухіна Т.О. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ У НОВІТНІЙ ПЕРІОД	207

Веремейчик Л. Ф.
ДУХОВНЕ СЛУЖІННЯ ТА КАПЕЛАНСТВО В ЗБРОЙНИХ
СИЛАХ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 232

Сойчук Р.
СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНА УКРАЇНСЬКОГО МЕНТАЛІТЕТУ 243

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Прищепя Б.А.
ІСТОРІЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРЕСОПНИЦІ..... 255

Семешук В. М.
СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ТА ПРИРОДНИЧІ
ПЕРЕДУМОВИ ПОЧАТКУ МЕЛІОРАТИВНИХ
РОБІТ НА ВОЛИНІ В КІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ..... 266

Прищепя О.П.
УЧАСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ
МІСЬКОГО ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ
У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.
(НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОГО РЕАЛЬНОГО УЧИЛИЩА) 273

Галуха В.Л.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ
Й ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ У ХОДІ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ
НА ВОЛИНІ У МІЖВОСННИЙ ПЕРІОД..... 283

Жив'юк А.
ФОРМУВАННЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ
КОМПАРТІЙНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ВПРОДОВЖ 1940-х РОКІВ
(НА МАТЕРІАЛАХ РІВНЕНСЬКОГО ОБКОМУ КП(Б)У) 293

Михальчук Р. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ГОЛОКОСТУ В ПІВДЕННІЙ
РІВНЕНЩИНІ (на прикладі Здолбунівського району)..... 304

Ларькіна Л.М.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СТВОРЕННЯ КОМІСІЙ СПРИЯННЯ ЗА ДОТРИМАННЯМ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕЛІГІЙНІ КУЛЬТИ
НА ВОЛИНІ (1961–1966 рр.) 316

Доброчинська В. А., Шеретюк В.М.
СТОРИНКИ ІСТОРІЇ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ (1967–1998 рр.)..... 322

Білявцева О.В.
ЗБЕРЕЖЕННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ
ТА САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНЦІВ
ПРАВОСЛАВНИМИ МОНАСТИРЯМИ РІВНЕНЩИНИ
(НА ПРИКЛАДІ СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКОГО
ГОРОДОЦЬКОГО ТА СВЯТО-ТРОЇЦЬКОГО
КОРЕЦЬКОГО ЖІНОЧИХ МОНАСТІРІВ) 339

Жилюк С. І.
СТАНОВИЩЕ ІУДЕЙСЬКИХ ГРОМАД
НА ЖИТОМИРЩИНІ В РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ..... 346

Чура В.І.
НАСЛІДКИ КОМПАРТІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ
НАРОДНОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1988 РОЦІ..... 357

Демянюк І.В.
ПРЕДТЕЧА НЕЗАЛЕЖНОСТІ
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИНИКНЕННЯ НАРОДНОГО
РУХУ УКРАЇНИ НА РІВНЕНЩИНІ..... 368

**ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: НАУКОВИЙ ДИСКУРС**
Полнохович Ю. Ю.
«ЮВІЛЕЙНІ ЦЕРЕМОНІЇ» ЗА ДАНИМИ НАПИСІВ
МАЙЯ КЛАСИЧНОГО ПЕРІОДУ..... 385

Петрович І.
ІШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФЕОДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В ЧЕХІЇ..... 395

Якимчук О.О.
НАСТУП ДЕРЖАВИ НА МАЙНОВІ ІНТЕРЕСИ
КНЯЗІВ ЛЮБОМИРСЬКИХ У КОНТЕКСТІ
ПОЛЬСЬКОГО ПОВСТАННЯ 1830-1831 РР. 404

Шеретюк Р.М. ЕТНОКОНФЕСІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ УНІАТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШЯ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.....	415
Венгер Н. В. ЕТНІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ ХІХ СТ. ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: НА ПРИКЛАДІ МЕНОНІТСЬКОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ТРАДИЦІЇ	424
Троян С.С. НІМЕЧЧИНА НА ШЛЯХАХ «СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ»: АДМІРАЛ А. ФОН ТІРПІЦ І ПРОГРАМА БУДІВНИЦТВА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОГО ФЛОТУ	444
Василюк А.В. СПІЛКИ У ПРАЗІ В 1890-1910 РОКАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КЛІМАТУ	454
Бунечко С. М. АГРАРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ПОЛЬЩІ 1930-Х РР. КРИЗЬ ПРИЗМУ ЇЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	464
Луцик Г. РОЛЬ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ СЛОВАЧЧИНИ У СТАНОВЛЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1945-1948 РОКИ).....	476
Субот О.А. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1948 – 1954 РР. «СПРАВА СЛАНСЬКОГО».....	497
Філіпчук І.В. РОЛЬ ЧАСОПИСУ «LITERARNI LISTY» У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 60-Х РОКІВ ХХ СТ.....	517
Віруцька С.В. БОЛГАРІЯ І «ПРАЗЬКА ВЕСНА» 1968 РОКУ	521

Жулканич Н., Безега Т.
ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ
В РУМУНІЇ (80-90-і рр. ХХст.)..... 532

Санжаревський О.І.
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМИН
РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ З КРАЇНАМИ БАЛТІЇ
В 90-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ..... 541

ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

Савчук П.О.
НАУКОВА ШКОЛА
«ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ»..... 550

Грипич С.Н.
ПОСТАТЬ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
У КОНТЕКСТІ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ
ТА КНИЖКОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ..... 561

Деміроглу Х.
ІСТОРІЧНІ МАТЕРІАЛИ ПРО ВОЛЗЬКИХ БУЛГАР..... 570

Синяк І.Л.
ФОРМУЛЯРИ ВИКОНАВЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО
В ДОБУ НОВОЇ СІЧІ..... 588

Постоловський Р.М.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ
НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ У
ДЕРЖАВОТВОРЕННІ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ..... 599

Казначеева Л.М.
ДЖЕРЕЛА ДО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВОЛИНСЬКОГО ДВОРЯНСЬКОГО ЗІБРАННЯ..... 635

Троян П.С.
АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ
НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ..... 644

Кузьменко Л.І. ЛИСТУВАННЯ ВАСИЛЯ ДОМАНИЦЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЙОГО СТОСУНКІВ З РОДИНОЮ	649
Шатрова М.Б. ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КІНЦЯ ХІХ — 30-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ.....	661
Багрій Т.М. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1918 – 1938 РР.) У СУЧАСНИХ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЧЕХІЇ.....	672
Підберезних І.Є. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ США У ДАЛЕКОСХІДНОМУ РЕГІОНІ (1945-1991 роки): ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ.....	683
Хмельницький Б. І. СУСПІЛЬНО ЗОРІЄНТОВАНІ ДОКУМЕНТИ ІЄРАРХІЇ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ.....	702
Заглинська Л.В. ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ: ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	710
Трачук Л. НАУКОВА РОЗРОБКА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ В БІБЛІОГРАФІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗРІЗІ	719
Остапчук Ю.А. ІСТОРІОГРАФІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ КАТАЛОГІВ.....	733
Полянський О. БИТВИ ЗА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ: ВІД ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ДО ПРЯМОЇ УКРАЇНОФОБІЇ	744
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	770

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки

Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 21

Відповідальний за підготовку збірника до видання – *С. С. Троян*

Технічне редагування – *колектив філологів кафедри методики викладання культури української мови РДГУ*

Комп'ютерна верстка – *О. Ю. Третьяк, В. Б. Самсонюк*

Обкладинка – *Г. В. Волохов*

Фото – *В. Ю. Ричко*

Підписано до друку 10.06.2011 р.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет. Друк різнографічний.

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 42,3.

Тираж 300. Зам. №105/1

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 21. – Рівне: О.Зень, 2011. – 781с.

ISBN 978-617-601-015-9

Видавець О.Зень
Свідоцтво РВ №26 від 6 квітня 2004 р.
пр.Кн.Романа, 9/24, м.Рівне, 33022
тел.: 0-362-24-45-09; 0-67-36-40-727
E-mail: olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
Друк: ПП І. О. Самборський
вул. Толстого, 3, м. Рівне, 33028
тел.: 0-362-22-41-20